

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

Рада молодих учених та спеціалістів

ІСТОРІОГРАФІА

Матеріали Вісімнадцятої наукової конференції
викладачів, здобувачів вищої освіти та молодих учених
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського

Одеса
2023

УДК 300.3+301+930.1; 911.3 (477.74).

Історіосфера. Матеріали Вісімнадцятої наукової конференції викладачів, здобувачів вищої освіти та молодих учених Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. — Одеса : Ун-т Ушинського, 7–8 квітня 2023 р. — 124 с.

*Рекомендовано до друку
рішенням Вченої ради
Південноукраїнського національного
педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*

Протокол № 9 від 30 березня 2023 р.

ISBN 966-7965-01-5

© Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського

Позиція авторів може не співпадати з думкою редакційної колегії.

Відповідальний редактор —
д. філос. н., проф. **Ю. А. Добролюбська**

Редакційна колегія:

- д. філос. н., проф. **Є. Р. Борінштейн** (Ун-т Ушинського);
д. іст. н., проф. **А. О. Добролюбський** (Ун-т Ушинського);
д. іст. н., проф. **С. В. Іванова** (Інститут археології НАН України);
д. іст. н., проф. **А. В. Красножон** (Ун-т Ушинського);
к. іст. н., доц. **О. Є. Ліхачова** (Ун-т Ушинського);
д. філос. н., доц. **В. В. Окорокова** (Ун-т Ушинського);
д. іст. н., проф. **В. А. Савченко** (Ун-т Ушинського);
д. філос. н., доц. **З. М. Агаманюк** (Ун-т Ушинського);
к. іст. н., доц. **О. М. Присяжнюк** (Ун-т Ушинського).

Скаутизм та сучасна система виховання особистості

Головною метою національного виховання на сучасному етапі є передача молодому поколінню соціального досвіду, багатой духовної культури народу, його національної ментальності, спорідненості світогляду і на цій основі формування особистісних рис громадянина України.

Процес оновлення сучасної системи національної освіти передбачає не тільки формування необхідних компетенцій особистості, ґрунтовних знань з різних предметів, а й виховання патріота, громадянина, людини високодуховної, морально зрілої, готової до викликів, зі сталою системою цінностей [1].

Великий досвід виховання такої всебічно розвиненої особистості накопичено скаутськими дитячо-юнацькими організаціями, що для сучасної педагогіки становить значний науковий і практичний інтерес. За понад столітній період розвитку скаутський рух зберіг наріжні ідеї і принципи та набув численних модифікацій, зумовлених намаганням кожної спільноти пристосувати і використати його потенціал відповідно до своїх завдань на різних етапах розвитку. В останні роки спостерігається зростання досліджень, присвячених вивченню виховної моделі скаутингу як одної з ефективніших методик здійснення виховного впливу на особистість. Г. Ващенко свого часу зазначав, що велику роботу в галузі громадського виховання нашої молоді можуть провадити і позашкільні організації, такі як СУМ і Пласт [2, с. 7]. Принципи ж цієї роботи ті ж самі, що і в школі: виховання свідомості громадських обов'язків, дисциплінованість, єднання в спільній роботі, взаємна пошана й терпимість, боротьба з егоїзмом і нездоровими амбіціями [3].

Скаутський метод виховання, як і сам рух, заснований в Англії на початку ХХ століття британським генералом, письменником, художником і талановитим педагогом Робертом Баден-Пауеллом. У 1907 році на острові Броунсі він створив для англійських підлітків перший табір скаутів. Завдяки знанням, отриманим у таборі, та власному багатому життєвому досвіду, він сформував основні принципи скаутингу, які згодом виклав у своїй книжці «Скаутинг для хлопців» (1908) [5]. В доступній, цікавій формі бесід біля багаття Роберт Баден-Пауелл розповів про заняття табору, які органічно поєднували теорію з практикою: пізнання довілля, вивчення зоряного неба, тваринного і рослинного світу, географії, історії своєї країни, її військових традицій, опанування основ першої медичної допомоги, засвоєння морального кодексу лицарства тощо. Книга на довгі роки стала

основоположною працею для скаутської роботи та своєрідним ката- лізатором поширення скаутингу за межами Англії, посібником для дітей і підлітків, які намагалися у всьому наслідувати героям при- год. Прабатьком скаутського руху вважають письменника Ернеста Сетона-Томпсона, який був засновником громадського руху «Життя в природі», зосередженого на екологічному вихованні дітей. Згодом створив організацію «Американська ліга виживання в природі», що мала на меті навчати людей будь-якого віку жити в злагоді з довкіл- лям. Взявши за основу ідею американського письменника, Р. Баден- Пауелл докорінно переробив її у воєнному дусі, і тим самим став ос- новоположником скаутизму.

Скаутський рух — міжнародний неполітичний молодіжний рух, який своєю метою ставить підтримку молоді в її цивільному, фізич- ному, інтелектуальному і духовному розвитку, формуванні активної цілісної особистості.

З педагогічної точки зору скаутинг є дуже привабливим для дітей і молоді, оскільки на противагу шкільній муштрі проходить у формі цікавої, тривалої, динамічної гри. Скаутські об'єднання захоплюють дітей і молодь змістовними програмами, різноманітними напрямками діяльності, цікавими заходами, які спрямовані на виховання соціаль- но активних особистостей, патріотів, гідних громадян незалежної держави. Головними принципами руху є порядність і чесність пе- ред самим собою, перед суспільством, перед своєю країною. Молода людина повинна завжди бути напоготові прийти комусь на допомо- гу, бути витривалим, сильним, відважним, поважати старших, на- лежним чином ставитися до природи.

В Україні скаутський рух, або Пласт, виник восени 1911 – навес- ні 1912 років. Початок було покладено вчителем природознавства та біології української гімназії у Львові Олександром Тисовським, який зробив переклад книги Бадена-Пауелла українською мовою. Окрім О. Тисовського, серед засновників Пласту був майбутній полков- ник Іван Чмола та викладач фізичної культури української гімназії у Львові Петро Франко, син видатного письменника Івана Франка [4].

Однією з найбільш чисельних дитячо-юнацьких громадських орга- нізацій нашої держави є Національна скаутська організація України. Серед основних напрямів діяльності — організація і проведення на- вчально-методичних семінарів, науково-практичних конференцій, круглих столів, створення науково-методичної літератури з історії скаутського руху, його діяльності; реалізація дитячих і молодіжних програм, волонтерських, природоохоронних заходів. Популярними є збори-походи, де діти та молодь змагаються у виконанні квестів,

орієнтуванні на місцевості, нічній грі, мають змогу взяти участь у майстер-класах із ковальського ремесла, гончарства, ткацтва, різьблення.

Провідною формою організації діяльності в скаутингу є гра, яка має чітко окреслені правила, вимоги, проходить під керівництвом досвідчених провідників. Усі виховні засоби адаптовані до інтелектуальних, фізичних, психічних можливостей вихованців, їх потреб відповідно до обставин. Цінність виховання за скаутською моделлю полягає у створенні лідерів, яким притаманні такі якості характеру, як чесність, відповідальність, дисциплінованість, взаємодопомога, кмітливість, ініціативність.

Життя в гармонії з природою, добрі вчинки на користь інших, пісні біля вогнища у колі друзів, подорожі та цікаві випробування — все це не може не приваблювати дітей, підлітків та дорослих різного віку. Саме тому скаутський рух з кожним роком набуває все більшої популярності та об'єднує більш ніж 200 країн світу та вважається одним із ефективніших методів позашкільного виховання. Тому основним завданням лідерів, дорослих є створення таких умов, які б спонукали кожного до саморозвитку, самовдосконалення, готовності бути відповідальним за свої вчинки.

Згідно з різними класифікаціями, скаутинг подекуди співвідносять із неформальною системою виховання, так як він орієнтується на природні інтереси дітей і підлітків, які в процесі самовиховання через пізнання природного і соціального середовищ здобувають знання, навички, виробляють власні цінності й позиції. За класифікацією ЮНЕСКО, скаутинг відповідає позаформальному типу виховання, адже в організаційному відношенні являє собою громадську організацію, що виступає суб'єктом виховання. Саме в системі позаформального виховання реалізується унікальна виховна методика скаутингу, яка акцентує увагу на практичних зовнішніх діях, зокрема таборування, знання лісу, водний спорт, піші мандрівки, заняття альпінізмом та спортом. Іншою зовнішньою рисою, по якій можна впізнати скаута, — це його уніформа або ж однострій.

Скаутинг дає кожному змогу розкрити себе, усвідомити своє призначення, зрозуміти, на що здатен, у чому саме можеш реалізуватися найкраще, знайти друзів, пізнати щось нове. Тут немає вікових, фізичних, релігійних, національних, інших обмежень. Діють лише загальнолюдські принципи честі, безкорисливості, дружби, навчання, готовності у будь-яку хвилину прийти на допомогу. Можливість розповсюдження скаутизму, його вдосконалення, пристосування до місцевих умов — важлива, актуальна, виховна мета сучасного українського суспільства.

1. Бех І. Д. Компонентна модель сходження зростаючої особистості до духовних цінностей. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2017. Вип. 21(1), С. 6–20.
2. Бугайцева Г. Принципи патріотичного виховання української молоді (зі спадщини Григорія Ващенко). *Історія в школі*. 1999, № 5. С. 7–10.
3. Ващенко Г. Виховний ідеал: підручник для педагогів, виховників, молоді і батьків. Полтава: Полтавський вісник, 1994. 192 с.
5. Окаринський В. М. Український скаутський рух (1911–1944 рр.). Тернопіль: Рада, 2006. 261 с.
6. Окаринський В. М. Український скаутський рух у центральній та південно-східній Україні (від початків до 20-х рр. XX ст.).
URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10552/Okarynskyu_Ukrayinskyu_skautskyu_rukh.pdf

Бондаренко А. О.

Головні фактори виникнення Європейського Союзу

У своїй історії Європейський Союз, починаючи з моменту за-снування, пройшов через різні періоди. Це шлях від скромної про-мислової групи до потужного мультидисциплінарного об'єднання, яке визначає обличчя Європи та є одним із центрів сучасного сві-ту. За влучним зауваженням С. Ататюрке, Європейський Союз має значний потенціал для формування міжнародної спільноти [1, с. 18]. Європейська інтеграція від самого початку була багатовимірним процесом, керованим багатьма мотивами, що виходять за рамки пер-спективи економічної вигоди. Прагнення до економічної співпра-ці та прагнення до ефективності масштабу в поєднанні з прагнен-ням створити стабільні демократії, які поважають непорушні права, створили атмосферу взаємної довіри та зростаючої довіри [5, р. 4–5].

Інша сучасна дослідниця Анн-Крістіна Кнудсен зазначає, що складність нинішнього державного устрою ЄС є продуктом його за-плутаних історичних шляхів. З початку 1950-х років процеси євро-пейської інтеграції, включаючи створення політичних інститутів ЄС, неодноразове розширення та розвиток його широкої правової сфери та повноважень з регулювання ринку, поступово мали значний тран-сформаційний вплив на держави Європи і поза ними [3, с. 37].

Український учений І. Яковюк зазначає, що політико-правові ідеї європейської інтеграції мають широкий діапазон і тривалу іс-торію. Серед них можна зустріти і теологічні концепції об'єднання європейських народів у лоно Католицької церкви, і численні про-екти відтворення Римської імперії, і спроби Наполеона створити на